

Donderdag 2 september 1915 – ochtendeditie

In België heerst sedert maanden gebrek aan nikkelgeld. De gouverneur generaal te Brussel heeft daarom een verordening uitgevaardigd, waarbij het aanmunten van pasmunt uit zink wordt toegestaan. Er zullen nu geldstukken van 5, 10 en 25 centiemmen worden uitgegeven. Niemand kan echter verplicht worden zulke zinken munten tot een hoger bedrag dan 5 frank in betaling aan te nemen. Het nieuwe geldstuk zal het beeld van een omkranste leeuw en het opschrift "België" in het Frans en het Vlaams dragen.

Donderdag 2 september 1915 – avondeditie

Parijs, 1 september. Officiële mededeling van hedenavond.

Artilleriegevechten op verschillende punten van het front. In de avond van 28 augustus hebben Franse vliegers Duitse werken te Oostende, een kantonnement te Middelkerke en het station Torhout gebombardeerd.

Men meldt ons uit Roosendaal:

De directeur en enige werklieden der ijzergieterij Fonderie Anversoise te Essen, die onlangs in hechtenis waren genomen wegens het doen van mededelingen aan een werkman om over de grens te komen, zijn daarvoor zwaar gestraft. De directeur en de meesterknecht kregen 15 jaar, een werkman 3 jaar dwangarbeid.

Een der oorlogscorrespondenten van de Vlaamsche Stem meldt:

Uit goede bron verneem ik dat de Belgische regering te Le Havre stappen heeft kunnen doen, om in samenwerking met het bekende

Amerikaanse comité, in de nodige behoeften te voorzien van het bezette België.

Een overeenkomst is gesloten, waarbij o.a. bepaald is, dat het brood 45 centiemmen per kilo zal kosten.

Zijnerzijds heeft het Duitse bewind de verzekering gegeven dat de Belgische oogst, geheel en onverdeeld ten goede zal komen aan de Belgische bevolking.

De Vlaamsche Stem verneemt van de Zeeuws-Vlaamse grens:

De geruchtmakende staking in het steenkolenbekken van Charleroi, die, zoals bekend is, met opstootjes gepaard ging en waartegen de Duitsers actief hebben moeten optreden, is geëindigd. Aan de arbeiders is loonsverhoging toegestaan.

Dat er bij het bombardement van Zeebrugge meer slachtoffers onder de militairen zijn geweest dan het Duitse communiqué heeft gemeld, blijkt uit de aankomst van ongeveer 100 gewonden van Zeebrugge in de ambulance te Brugge.

Duitse oorlogsliteratuur over België.

Brussel, 30 augustus.

Na het boek van Binder, waarover ik in mijn vorig artikel een en ander verhaalde, resten nog twee werken van berichtgevers, welke België doorkruisten, te bespreken.

Het eerste, dat ik hier wil behandelen, is getiteld "Kreuz und quer durch Belgien" en van de hand van dr. Fritz Mittelmänn. Wanneer ik u mededeel, dat Mittelmänn de schrijver is van een groot boek over de politieke arbeid van Ernst Bassermann, waarvan het eerste deel onlangs verschenen is, dat de in zijn te bespreken boek herdrukte

opstellen eerst in het dagblad der Deutsche Kurier verschenen en het lid van de Rijksdag Stresemann er een woord ter inleiding voor schreef, dan is het boek voldoende getypeerd. Daarvan waren immers de hoofdlijnen: Bassermann, hoofd der nationaal-liberale partij, heeft geen vertrouwen meer in de politiek van de rijkskanselier; zou hij aan het bewind zijn, dan zou Duitsland grote gebiedsuitbreiding ondergaan, met nog meer land dan nu reeds bezet is. Dit streven vindt in de nationaal-liberale partij lang geen onverdeelde instemming, maar de heren Fuhrmann en Stresemann gaan door dik en dun met de leider, de “pretendent-wereldheerser”, mee.

Wat wonder dan ook, dat het boek van Mittelmann, Bassermanns geestelijke adjutant, zo annexionistisch mogelijk getint is? Reeds de omslag verraadde die geest; de toren van Antwerpen met van de spits de Duitse driekleur, die schijnt te willen zeggen: j’y suis, j’y reste. Stresemann, een meer verantwoordelijk persoon, is wel te verstaan voorzichtiger; in zijn woord vooraf zegt hij dat men niet over het doel van de oorlog mag spreken, de sluier van de toekomst niet kan opheffen, maar als eenmaal de tijd van praten daar zal zijn, zal het goed zijn dat ieder zoveel mogelijk van België en de geest, die op dit ogenblik door het land gaat, moet weten, en daartoe is het boekje van Mittelmann, waar hij een woord ter inleiding aan mocht toevoegen, zo nuttig. En tenslotte, zegt hij, vergeet niet dat het bloed van duizenden der beste Duitsers de grond gedrenkt heeft en dat wij er ons van bewust moeten blijven dat wij een nalatenschap hebben uit te voeren van hen, die ons met hun bloed de weg van Luik naar Antwerpen geopend hebben.

Mij dunkt, al mag er niet over het doel van de oorlog gesproken worden, dit oordeel van de rijksdagafgevaardigde is duidelijk genoeg, het is ronduit annexionistisch. Nog duidelijker evenwel zegt het Mittelmann reeds direct in de eerste regels van zijn eerste hoofdstuk:

“terwijl buiten, heet het daar, de oorlog raast, worden thuis door ijverige pennen de nieuwe grenzen over de kaart van Europa getrokken. Hoever wensen en inzichten daarbij ook uiteen lopen, in één ding stemmen allen overeen, nl. dat België onder een of andere vorm bij het Duitse rijk moet worden aangesloten. Het land, waar op elke meter grond stromen Duits bloed gevloeid hebben, is geheiligd; het mag voor Duitse aard en zede niet verloren gaan.”

Ziehier wel de Bassermanse theorie op zijn zuiverst, zonder terughouding uitgesproken; alleen overdrijft de spreektrampet willens en wetens, wanneer hij beweert dat alle Duitsers overeenstemmen om België te annexeren; hij weet evengoed als wij, dat er zeer grote partijen volstrekt tegen zijn.

Zo zijn alle artikels, waaruit dit boekje is samengesteld, doortrokken van een geest van imperialisme, zo chauvinistisch mogelijk gekleurd; en voegt men daarbij dat de schrijver iemand is, die nogal gaarne, zonder verdere toetsing, alles voor waar opneemt wat maar enigszins in zijn kraam te pas komt, dan begrijpt men, zonder dat ik daar nadere bewijzen voor bij zal brengen, gemakkelijk hoe dit boek er uitziet.

Nochtans is het zeer leesbaar en de indrukken van Brussel, Antwerpen, Luik, Gent en Brugge, doorweven met historische herinneringen zijn vlot neergeschreven. Om evenwel iets nieuws bij te brengen, daarvoor is het van een te eenzijdige opvatting.

Van veel ruimere blik getuigt het werk van de correspondent der Frankfurter Zeitung, Ulrich Rauscher, die in zijn boek “Belgien heute und morgen”, reisindrukken, uit het bezette België geeft met een in deze tijd, jammer genoeg te zeldzaam streven naar objectiviteit. Het spreekt welhaast vanzelf dat veel in dit boek onder de indruk van de oorlog geschreven werd en daardoor voor onzijdigen van een scheve

kijk op de zaken blijkt geeft, maar in het algemeen steekt het boek zeer gunstig af bij de overige soortgelijke voortbrengselen der oorlogsliteratuur. In vele opzichten zal het dan ook in Duitsland juiste en vaak verrassend nieuwe inzichten geven op Belgische toestanden en, in tegenstelling met Mittelmans werk, is er van annexeren geen sprake, hetgeen bv. door de recensent van Rauschers boek in het Berliner Tageblatt sterk onderstreept wordt, wanneer hij opmerkt: "Hoe ook bij de vrede onze grenzen verzekerd mogen worden, er zijn daarvoor verschillende vormen genoeg, deze nationale staat, het Duitse rijk, moet men ons zo onaangetast mogelijk laten, want dat deze staat niet volkeren, maar in de grond slechts een volk omvatte, was de hoofdbron van zijn kracht."

Bijzonder leerrijk zijn in België heute und morgen de hoofdstukken, die zich met economische kwesties bezig houden; men vindt er daar zeer suggestieve over het Belgische kolenbekken, hoe dit beheerd wordt en hoe zijn toekomst zal zijn; over de haven van Antwerpen; over de Belgische arbeidswetgeving in vergelijking met hetgeen de Duitse wetgever op dit gebied gedaan heeft. Verder diepgaande beschouwingen over de Franse propaganda in België en de daardoor ontstane misstanden, over Leopold's werk in de Kongokolonie, en nog zoveel meer.

Treffend zijn ook de beschrijvingen van steden als Brussel, Antwerpen en Brugge onder Duits beheer, momentopnamen van blijvende waarde; en het werk dat de voorlopige Duitse regering, met generaal-gouverneur von Bissing aan het hoofd, in België heeft weten te verrichten, wordt zonder de hinderlijke overdrijving, die wij uit andere werken gewoon zijn, op zijn juiste waarde getekend.

In een volgende brief hoop ik uit dit boek nog enkele punten meer uitgebreid te bespreken.

Met angst vragen zich veel Belgische landbouwers af hoe de pluk van de hop dit jaar zal kunnen gedaan worden? Immers op andere jaren kwamen er naar het land van Poperinge ten minste 8000 plukkers uit het midden van Vlaanderen, vooral uit de omstreken van Roeselare, Tielt en Torhout. Waar zullen ze nu vandaan komen?

Weliswaar bieden de Franse en de Engelse legeroversten bereidwillig de hulp van hun soldaten aan om de graan- en hopoogst naast de frontlijn te redden. Doch hoe zal het gaan achter de lijn van Krombeke naar Poperinge en Reningelst toe?

Op verzoek van het Hopverbond van het Land van Poperinge heeft de Belgische stafoverste generaal Wielemans zojuist een uitmuntende maatregel genomen. De bevelhebbers van de compagnies Belgische werkers mogen een verlof van veertien dagen (na 25 augustus) toestaan aan de soldaten (boeren of boerenzonen) die het zullen vragen voor het plukken en het drogen der hop. Deze maatregel zal gelden voor de soldaten die woonachtig waren te Krombeke, Westvleteren, Elverdinge, Poperinge, Reningelst, Westouter, Watou, Proven, Roesbrugge, Haringe en Stavele.